

SZÉKELY UJSÁG

PÁRTONKIVÜLI POLITIKAI HETILAP

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Bethlen-utca 7. szám, hová a lap szellemi részét érdeklő közlemények, valamint az előfizetési és hirdetési díjak is küldendők. Megjelenik minden kedden 8 oldal terjedelemben.

Felelős szerkesztő:
Dr. TÖRÖK PÁL.

Kiadótulajdonos: A kiadó bizottság.

Előfizetési árak: egy évre 8 kor., félévre 4 kor. negyedévre 2 kor., lelkészek, tanítók, községi előljárók fele áron kapják, Hirdetési díjak a legjutányosabb árak mellett, nyilttéri cikkek soronként 40 fill. számítatnak.

Anarchia.

Pestvármegye nem hiába nevezi magát az ország első vármegyéjének: most az egyszer igazán elől jár — a felforgatásban, a rendbontásban, a törvény kijátszásában, az erőszakosságban, a kaszinók rendezte anarchiában. És nem is csinál titkot belőle, hogy mindezzel példát akar statuálni a többi vármegye számára, mert eleve gondoskodnak róla hogy, ha a példa magában nem lenne eléggé vonzó, vagy ragadós, titkos utasításokkal is kitanítsa a többieket — egy csésze thea mellett. Prónay báró úr, a sarkantyus vitéz azért hívta össze az urakat egy csésze theára, hogy ha már a megyeházáról kiakolbólitotta őt a törvény ereje, legalább »magánlakásán« dolgozhassanak a gróf és gentry urak a — haditerveken. A két főhadiszállás: a mágnás kaszinó és gentry-kaszinó már nem elég tágas a dicső seregek — most már a „thea-házakra“ kerül a sor, hogy illő színhelyei legyenek a nagyuri forradalomnak! Ez czélszerűbb lesz ingyen: annak a maszlagnak, amit az urak boszorkánykonyhájában főznek, nem is való a törvényhatóság háza.

Az embernek igazán megáll az esze, ha arra gondol: mit gondolhatnak ezek az urak magukban? Vajjon tudják-e egyáltalán: mit csinálnak és kiszámították-e, hogy meddig mehetnek ezen az uton tovább? Vajjon hiszik-e, hogy ezt a programmszerű anarchiát végig fogják csinálhatni? Vajjon csakugyan remélik-e, hogy az egész országot belesodorhatják abba az örületbe, amiben ők most garázdálkodnak? És ha sikerül belesodorniok, vajjon nincsenek-e tisztában azzal, hogy *valakinek* ezért meg kell fizetnie? S rettegnek-e tőle, hogy ez a valaki vajjon *ki* lesz? . . .

Ime, Pestmegyének most már van két főispánja, három alispánja, és két

főjegyzője. A közigazgatás fenekestől felfordult. Az állami rend felbomlott, senki se tudja: ki parancsol s kinek tartozik engedelmessé. A megyei klikkek, az osztályuralmakat féltő gentry- és mágnás-családok nyíltan ellene szegülnek az államhatalomnak. A törvényhatóságok frontot csinálnak a kormányhatalom ellen. A megye az állam feje fölé akar tolni. A királyi kinevezési jogát nem respektálja. Az egész közigazgatás az anarchia örvényében kavargó. Vajjon hihető-e hogy mindezeket a durva erőszakosságokat a kormányhatalom tétlenül fogja nézni továbbra is s meg fog elégedni azzal, hogy egyszerűen hivatkozik azokra a törvényekre, melyeket az urak maguk rugtak ki a lábuk alól? . . . Vajjon nem fog-e komolyabb megtorlással a szemébe nézni ennek a kaszinó-forradalomnak? és vajjon elképzelhető-e, hogy a nép sokáig fogja még nyugodtan nézni ezeket a dolgokat, a mikor tudja, hogy az urak multságának költsége az ő bőrre megy?

Hiszen csodálatos ennek az okos józan magyar népnek bámulatos nyugalma, az igaz — de ez sem fog örökké tartani. Mert a nép nagyon tudja, hogy csak a multság az uraké, a nyomoruság az övé lesz. És azt is nagyon jól tudja, hogy azon az oldalon, hol most az »ellenállás« folyik, nem az ő kenyeréért és nem az ő jogaiért küzdenek, hanem éppen ellenkezőleg, azért, nehogy a jogfosztottak jogokat, a nyomorult, dolgozó, verejtékező munkások kenyeret kaphassanak; nehogy oda kelljen adniok az uraknak azt a felesleget, melyben ők mindkettőből dúslakodnak; nehogy osztzkodniok kelljen a kiváltságosoknak a kitagadottakkal. Azt is tudja, hogy ha kenyértörésre kerül a sor, az urak megtalálják immunitásuk bő köpönyegét és abba fognak takarózni, de a nép,

az istenadta nép, az mehet ki majd az utcára, mehet esetleg a torlaszokra s megaláztathatja, lövetheti agyon magát . . .

De vajjon tudják-e az urak is, hogy a sorrendben ki következik majd *azután*. Bizony mondom nem azok, akik ma a népjogokért küzdenek, hanem azok, akiknek hatalmi versengéséért az ország a katasztrófába belesodródott.

Visszaemlékezés.

Helyén valónak látjuk itten visszaemlékezni, hogy Ugron János megyebizottsági tag a folyó évi augusztus hó 17-iki törvényhatósági közgyűlésen, alábbi indítványt tette:

»Mondja ki a közgyűlés: miszerint szükségesnek tartja, hogy az ország a beláthatatlan káros következményekkel járó jelenlegi zavaros állapotából végre kivezetessék s e czélból oly alkotmányos kormány vegye át az ország kormányzatát, mely a nemzeti élet hatalmas fellendülésének s a korona remélhető beleegyezésének kedvező alkalmát felhasználva, az állami népoktatás behozatala, a nemzetiségi törvény módosítása, az egyházi vagyonnak *nemzeti szempontból* való rendezése s más a *magyar nemzeti* célzott szolgáló intézkedések által a *nemzeti állam* kiépítésének biztos alapját lerakván, s a nemzet jogos közjogi következményei érvényesítéséről sem mondván le, egyuttal az annyira kívánatos belreformok létesítése, az önálló gazdasági berendezkedés mielőbbi előkészítése és a nemes szocializmus minden jogosult kérdését felölelő tiszta demokratikus programmal, (mint pl. az általános szavazati jog, titkos választás, progresszív adó, végrehajtási törvény módosítása, tekintettel a háztűzhely védelmére birtokminimum megállapítása, a peres eljárás egyszerűsítése és olcsóbbá tétele, a földmivelő nép és kisiparos érdekeit védelmében részesítő földmivelésügyi és iparpolitikai, a *kis föld- és személyhiel* a kisembereknek; nem magyarhonosnak a földbirtokszerzéstől eltiltása, a latifundiumok állami kisajátítása, hol a magyar nép megélhetésének és boldogulásának feltételei megkövetelik stb.) »a magyar nép szellemi és anyagi előhaladásának és boldogulásának gazdag forrását megnyissa.«

POLITIKAI KRÓNKA.

A kormány bukásáról közölt híreket hivatalosan megczáfolták, sőt egyetlen kormány sem állott eddig szilárdabban, mint a mai. Mindazon jelenségek eltűntek, melyekből ezt következtették s különösen az oszt-rák állapotok nemcsak, hogy megbuktatják, hanem éppen megerősítik állását.

A kormány nemrég több főispán kinevezését publikálta. *Lenk* Gyula Szolnokmegyében, *Cseresnyés* János Csanádmegyében, *Baditz* Zoltán Sopronmegyében, *Szentkereszthy* Pál báró Csikmegyébe nevezettek ki.

Ezalatt *Pallaviczini* Zemplénmegyében, *Kubinyi* Géza Komárommegyében foglalja el a főispáni széket s teszik le hivatalos esküjüket, míg Gróf Csáky László úgy látszik, hogy megijedett a reá háramló ellenzéki ijesztegetésektől s mielőtt elfoglalta volna hivatalát, lemondott. Így a koalíciós lapoknak újra akadt alkalmuk, hogy mások energia hiányát a maguk javára értékesíthessék.

Három esztendeje, hogy pusztítják ezt az országot. Három álló esztendeje, hogy betegen sinylődik ez az ország. Vele szenved az ország népe, úr és paraszt egyaránt. Azóta folyton hangzik a kondástülök hangja.

Nem baj, hogy az éhség annyi embert kaszál le, az sem baj, hogy annyi ember vándorol ki Amerikába, s akik itthon maradtak, nem jutnak kenyérhez. Az a fő, hogy az urak mind jól megvannak. Meg van még a torkuk, tudnak küzdeni a hazáért.

Azokra, kik becsületes munkával akarnak az ország tenger jában segíteni, azokra

kimondják: feszítsd meg! Mert nem a piacon, hangos dáridóval akarják a haza javát kivívni, hanem tisztességes uton, csendes munkával.

A történet könyvében olvashattuk, hogy akik igazán a népért harcoltak, azokat el akarták tenni láb alól.

Erről jut eszembe egy egyiptomi fellah meséje.

Elveszett a fellah bikája, a faraó papjai befogták, mert megdöglött Ápis istenük. Beállították Ápis istennek.

Történt azonban, hogy a fellah bement a városba s találkozott Ápis isten körmenetével. A fellaht annyira elragadta a bika vizionlátásának öröme, hogy mindenről megfeledkezve rohant feléje és nélkül kezdte kiabálni:

— Oh édes bikám, kedves Sándorom, mennyit bánkódtam utánnad!

De a papok nem késtek a felelettel:

— Az Istent káromolja! Halál a szentségtörőre!

Megragadták a fellaht és törvényszék elé állították.

— Becsmérelted-e vagy sem a szent ökröt azzal, hogy Sándornak nevezted?

— Persze, hogy Sándornak neveztem, mert...

— Elég, ne mond tovább! Tehát Sándornak nevezted.

— Mert ez az igazság.

— Nem szabad mindig igazat mondani.

— Hát hazudjunk?

— Nem mondják, hogy hazudjunk, csak tisztelnünk kell mások véleményét.

— Kiét?

— Nagyon jól tudod... a felebarátunkét... minden ember véleményét.

— Akkor bölcs bíró, méltóztass tisz-

telni az én véleményemet a bikáról és hagyj békében!

— Te számár! A többiről van szó, nem terólad, hát nem érted?

— Oh, igen, értem. A többi minden ember, csak a paraszt nem ember.

— Talán te akarsz engem kihallgatni? Mit? Vigyének el, dobjátok a krokodiloknak! Ez a koalíció igazságossága is.

Mialatt a koalíció tüntet, kiabál, tülköt fuj, azalatt hódít rendben és csendben a kormány programja. Az általános választói jog meglükette az egész nemzet vérkeringését pezsdülésbe hozta. Maguk a katolikus főpapok, dr. *Prohászka* Ottokár székesfehérvári püspök, *Wolafka* Nándor debreczeni kál. püspök, a pozsonyi káptalan több tagja vallották magukat az általános választói jog hiveinek.

Az általános választói jogot pedig, mely parlamenti reformot foglal magában, többet a napi rendről levenni nem lehet és az a kormány népszerűsége egészen bizonyos, mely azt megvalósítja. Mi személyes érdekeket nem ismerünk és éppen azért az ország érdekében valónak látjuk egy oly szociális program megvalósítását, mely lerombolja ezt a vértelen társadalmat és új erőt ad a megvénült osztály parlamentnek. Mert az államélet csak akkor szilárd, ha minden polgár egyforma joggal bír és az egész berendezkedés demokratikus alapon való.

Bűnvizsgálat indult azok ellen, kik nov. 29-én Pestvármegye közgyűlési termében eltorlaszolták az ajtókat, hogy a főispánhelyettes a gyűlésen meg ne jelenhessék. Kihallgatták a koalíció tagjait. Senki sem lá-

Egy öreg nő elvisz valamit a házból.

— Irta: X.

Ott állott ablaka előtt a költő és dermesztő borzalommal nézett az októberi pusztulásba. Sűrű köd ült a kietlen tájra, keletről jövő szél bugva zokogott a meghalt nap-sugár és elnémult madárdal után, szakadó eső mosta le a száraz faágakról az utolsó leveleket.

Versfakasztó gondolatok népesítették be a didergő férfi lelkét; íróasztalához ült, új tollat tett aranyos tolltartójába, hogy visszasírja elmúlt ifjúságát.

Ebben az őszben, a mikor kihálnak a vágyak elmúlnak a szerelmek, fekete varjak kárrogásától hallgat el a csalóány, és dér ül a fákra, a hol nem rég még aranyos nap-sugarak táncoltak a zöld leveleken.

Csak annyit irt le éppen:

Miért kell ősz lásson,

Ki már tavaszt látott,.....

amikor inasa félbeszakította:

— Egy öreg nő van itten, a ki mindenáron beakarna jönni. Már mondtam néki, hogy most senkit sem méltóztatik fogadni, de ő nem tágit. Azt mondja, látta nagyságodat, a mint haza jött.

— Mi a neve? Mit akar? Szólt türelmetlenül az öreg költő.

— Nem akarja a nevét sem megmondani. Valószínűleg kéregetni akar. Igen kóppott ruhája van, az arcza sem valami bizalomgerjesztő, azért az előszobába sem engedtem. Künn vár az ajtó előtt... Majd inkább elkergetem.

— Hát csak enged be mégis — mondotta hirtelen a költő — ki tudja mit hoz?!

— Talán valami novella téma — gondolta magában — oh oly ritkák manapság a jó témák, különösen ebben a csuf ködös időben, a mikor senki sem jár az utcán.

Pár pillanat múlva már szemben állottak egymással: az idősödő férfi és látogatója, az öreg nő.

— Nem emlékszik reám, nagyságos uram — törte meg a csendet a különös látogató. — Nem emlékszik ugy-e?

— Nem emlékszem, jó asszony, de azért csak mondja el a baját, miben lehetek segítségére. Üljön le jó asszony, üljön le.

— Leülök, nagyságos uram, leülök, sokat jártam és nagyon elfáradtam, mig a házára akadtam.

Hát hol is hagytam el?

Igen! Csakugyan annyira megváltoztam, hogy nem lehet rám ismerni?! Bizony lehetséges. Harminczesztendő nagy idő, fehér lett fekete hajam, megtörött a szemem fénye, összeaszott az arczom, szögletesek lettek

gömbölyü karjaim. Pedig hát én vagyok, ha senki sem ismer is rám, ugyanaz, aki voltam harmincz év előtt...

Zokogásba csuklott ekkor az öreg nő hangja. A költő pedig kíváncsian kezdte fűrkészni az ismeretlen arcvonásait.

— De hát ki ön, jó asszony, hogy hozzám jön és mindezeket mondja?

Csendesen kelt fel székéről az öreg nő és az öreg költő felő közeledve, halkan mondotta:

— Én, nagyságos uram, Fehér Ilona vagyok. Ilona — Lonczi, a fehér ruhás kis énekes leány, az ön egykori egyetlen Lonczi... Itten egy darabig nem folytatta tovább, mert félbeszakították.

A költő szakította félbe, aki egész testében megremegett az utolsó szavakra és megzavarodva a nem várt felfedezéstől, hebegte:

— Lonczi, Lonczi. Ön Lonczi, az én volt Lonczim, harmincz év előtti?!

— Igen, én Lonczi vagyok, bár nem egészen az, aki 30 év előtt voltam. De hát ön sem az már, édes nagyságos uram, ön sem a feketefürtös költőgyermek többé, aki akkoriban szerelmes verseket irt tüzes szemimről, csókos ajakamról. Aki akkor egy csókomért lehozta volna a csillagokat az égről, ha úgy kívánom és a mikor megszöktem a társulattól — a mint hallottam — golyóval akarta megölni a szívet, hogy

tott, nem hallott semmit. Senki sem tud a dologról.

Furcsa!

Ha tagadni és szégyelni való dolog, miért teszik?

Ha pedig hazafias cselekedet volt, miért tagadják?

Az udvarhelymegyei főispáni beigtatás kérdése nagy zavarba hozta volt a helyi vezető politikusokat. Hogy történjék, mint történjék a beigtatás meghiusítása? Terveket, tanácskoztak, de senki sem bizott a saját s még kevésbé a mások tanácsában. Jónak látták maguk közül néhányat elküldeni tanfolyamra, más vármegyébe. Egyik Kolozsvárra, másik Pestre rándult okulást szerezni. Hoztak is magukkal mindenféle bölcseséget, melyekről a közgyűlésen szépen be is számoltak. Az obstrukciós beszédek egymást érték; fölmagasztalták a volt főispánt s kétségbevonták az új főispán hazafiságát; előállottak mindenféle kigondolható javaslatokkal; egyik képet akart festeni (a vármegye zsebére), másik szobrot akart emeltetni (de nem a koalíció zsebére); belefolytak mindenféle törvény és házszabály magyarázatba; az ellenkező véleményen levő bizottsági tagocskákat szépségesen kiképzették a magasabb jogi bölcsességre; mindenkinek leczkét adtak a hazafiságból; s mikor mindenféle fogással húzták, halasztották a főispáni beigtatás megtörténhetését, akkor azt hirdették, hogy ezt kívánja a vármegye becsülete s a székely hazafiság (mintha biza csak ők volnának a becsületes hazafiak!) s még ráadásul azt is szerették volna elhíttetni, hogy ők nem obstruálnak. Lám, tisztelt koalíciós urak kevesebb fáradtsággal is el lehetett volna intézni a főispáni

beigtatást, ha a törvény álláspontjára helyezkednek s elismerik a király kinevezési jogát, nyíltan, miként azt elismerik négyszemközt.

A vármegyei koalíciós politikusok tisztában lehettek azzal, hogy Ugron János főispán beigtatását megakadályozni nem lehet. A törvényhatósági bizottsági tagok oly nagy számmal foglaltak állást az új főispán mellett, hogy az elenyészően csekély koalíciós kisebbség vereségét ki nem kerülhette.

Ezt előre tudták, s épen azért némi kárpoztólásról gondoskodtak. Az alatt, míg a főispáni eskü letévése folyt, tomboltak, lármáztak, sipoltak, széket verdestek (s talán — ha rákészülettek volna — még trombitaharsogással, dobpergéssel és záptojással is hirdették volna hazafiságukat) s boldogok voltak abban a tudatban, hogy mindezt a hazáért teszik s az új főispán boszujára. A hazának tisztelt helyi koalíció nem lármázó politikusokra, hanem munkás polgárookra van szüksége. S ha már önök szórakozást, mulatságot akarnak; akkor azt ne a vármegyei közgyűlésen keressék, mert komoly dolgokról komolyan kell tanácskozni.

A vármegyei koalíciós politikus urak nem elégszenek meg a törvényhatósági közgyűlésen szerzett babérokkal. Egy lépéssel tovább mennek. Az utcán is bizonyosságot akarnak tenni hazafiságukról. Plakátokon szólítják fel a közönséget arra, hogy »a ki magyar és hazafi«, ott legyen a kijelölt helyen. Lesz zeneszó, fáklyafény: dicsériáda s pocskondiázás bőven. Ugy is történt minden, amint programmszerűen meg volt állapítva. Csak azon bámulunk, hogy egyesek honnan veszik azt a bátorságot, hogy egy egész törvényhatóságot az utcai nép előtt pelengérezzenek, sárba tiporják a vármegyei

tisztviselők tekintélyét s olyan kifejezéseket jelzőket használjanak a más véleményen levőkre, a melyekért tulajdonképp még számolniok is kellene. Vagy talán azt hiszik, hogy ez is hazafiság?

BELFÖLD.

Obstrukció. Coalitio. Létminimum. Progresszív adó.

Teremtő Isten mennyi idegen szó! Mi lehet az értelmök? Vegyük rendre. Mi az obstrukció? Mikor Sára asszony, ki amott az utca sarkon, hol árulással foglalkozik, nyelvecskéjére veszi szomszédása elkövetett és el nem követett tetteit, vagy Kukliné vagdalit szeretett férje fejéhez hajnaltól kezdve éjfélíg intó szózatát; ez az obstrukció. Ilyen egyéb formában is.

És mi a coalitio? Obstrukció asszonyának, pillanatnyi kedvtelésre kirándult Oligarchiától származott gyermeke; a ki anyjától örökölt kedvtelésért beviszi a főúri kastély fényes termeibe, s egyuttal a félvérszarmazás czimén a dölyfös főurakat segíti, a népjogok eltiprásában. E kettő felett már tisztában vagyunk.

Lássuk a más kettőt. Létminimum, és progresszív adó; e két szó már komolyabb emberek ajkáról hangzik. Előbbi azt jelenti, hogy tisztán a megélhetésre, a család fenntartására feltétlenül szükséges jövedelem ki legyen véve az adó alól, a progresszív adó pedig azt teszi, hogy az állami egyenes adó bevételekben fentiek folytán előállott hiányt a nagyobb jövedelmű adófizetők pótolják.

Mi képezte az eddigi adórendszer alapját?

többé ne szerethessen. Itt elhallgatott a harmincz esztendőből jött látogató.

Az öreg költő sem szólott semmit. Egymást nézték csupán a fénytelen szempárok, elhaló sóhajok hagyták el a néma ajkakat. Az eső beszélt csak helyettük, a mely a sűrű ködből ereszkedett alá és a siró szél bugása közben mosta, mosta, folytonosan mosta az utolsó sárga leveleket.

Az öreg nő jelene is szoba került késsőbb, a nyomorusága tudniillik, amely már régtől tart, miután csupán a boldogság az, ami rövid. Miután egyszer megbetegedett és egy májusi reggelen énekes hangja és szépsége nélkül hagyta el a kórházat, eltűntek barátai, elfogyott a pénze, befejeződött az első fejezet.

A munka következett volna ezután, a munka, a mi azonban avval, hogy a nevét kimondják, még nincsen sem megcselekedve, sem megfizetve. Így tölt el az új 20 esztendő, mivel ugyan ki venné föl a porból az elhervadt rózsát, ki hallgatná meg a hangja vesztett énekes madarat és ki akarna mást a szegény nőtől, szerelmes csókjánál.

Most legutóbb valami jegypénztárnál alkalmazták, de hamarosan kiadták az útját. Nem látták be, hogy bajos öt krajczáros jegyeket számontartani annak, aki azelőtt ötvenforintos csokrokkal diszitette a szobáit.

Most hát állás, tisztesség és kenyér

nélkül maradt. Az utcán, a hol az emberek oly drága a ruhájuk és oly kevés a szíviük.

Egy könyves bolt előtt állott meg a reggel és hirtelen megakadt a szeme egy rózsaszínes selyemkötésű kis könyvön, a táblák mögött. Elolvasta a czimet: Sámson Norbert: Lonczija, huszonhetedik ezer.

Órahosszat nézte a kis könyvet és a kis könyvet és a leányra gondolt, a kinek a szépsége huszonhétézer férfi lelkét gyönyörködteti. A bolt tükrében meglátta ugyan a maga arcát is, de azért csak bement a az üzletbe, hogy megkérdezze a költő lakását. Nem valami udvariasan, de mégis csak odavetette feléje valaki a kért czimet.

Mikor ezután kijött a boltból, éppen fekete ruhás leány jött vele szembe, aki nagy igyekezettel kerülte ki a kopott ruhás, csuf anyókát és hangosan, mosolygó arczczal csicseregte:

— Kérek egy diszkötést a Sámson Lonczijából.

Ilyen beszédek közben elhaladt az idő, az öreg költő kocsit rendelt az inasával, hogy a klubjába menjen.

Az öreg nő is felcíhelődött, távoztában szépen kérte a költőt, ne feledkezzék meg és gondoljon reája ama bizonyos állás dolgában és hogy ama másik vállalattal is

szólna, amelyik avval a csuf feljelentéssel fenyegetődzik ellene.

Mielőtt elment volna, a költő a másik szobába ment, néhány bankjegyet vett elő tárczájából és azokat egy diszkötetes »Lonczija« verskötetbe téve, visszatért a bucsuzóhoz.

— Emlékeül, szólott remegő hangon a hálálkodó asszonyhoz.

Az öreg nő elment a házból.

Néhány percz mulva nagy sebesen nyitott be a költő inasa:

— Nagyságos ur, az az öreg asszony, ki az imént ment el, csunyán meglöpet minket. Az ezüst névjegy tálcát lopta el az előszobából. Még valami könyvet is elakart vinni, de úgy látszik azt gondolta, úgy se tudna tudni rajta, s ezért ott hagyta a tükör alatt.

Az öreg költő végigsimitotta fázós ujjáival fehér homlokát és megvigasztalta kétségbeesett inasát:

— Sebaj, Ferencz, sebaj... Majd veszünk másik tálcát.

Mikor azonban az ajtó becsukódott az inas mögött, az öreg költő vigasztalan zokogással rogyott a karosszékébe és úgy maradt, sirta vissza az olcsó ezüst tálat, amit az öreg nő lopott el a házból.

Az ember, mint adó alany. A fejünk!

Az adórendszer felfogása az volt: ember van legtöbb az országban, ha ezt vesszük alapul; s 20 millió egyént 4—6 koronával megadóztatunk az 80—120 millió korona állami adóbevétel. Egyszerű számítás, de vajon igazságos-e?

Es mi a Fejérvary kormány programjában hangoztatott új adórendszer alapja? A vagyon, a jövedelem. A nagyobb vagyoni különbségek tekintetbe vételével, a jövedelem emelkedéséhez simuló fokozatos adórendszer. A számítás itt sem komplikált, de feltétlenül igazságos is.

Min alapul a számítás?

1. A létminimum: a megélhetéshez, a család fenntartáshoz szükséges jövedelem, pl. 600—1000 k. (kivéven természetesen az állandóan megállapított, és igen méltányos alapon álló földadót) nem képezi adótárgyát.

2. Azon jövedelem, mi a létminimumon (600—1000 koronán) felül van, és az élet egyszerűbb kényelmei megszerzésére módot ad, például fel 3000—4000 kor. jövedelemig, enyhébben adóztatandó; az eddig 10% adókulcs helyett 4—5%-kal.

3. Az ezen felül emelkedő jövedelem, a mely az élet kényelmei pazarabb megszerzésére, fényüzési hajlamok kielégítésére minél több és több módot nyújt fokozatosan magasabb és emelkedőbb adókulcs (10—15, 20—25%) szerint legyen megadóztatva; hogy így ezen állampolgárok térítsék meg az állampénztárnak azon hiányt, a mi az 1 és 2 pontban említett adócsökkenésből származik.

Ez lesz a kormány akarata szerint az új adórendszer.

És vajjon kik nem akarják, hogy ez így legyen?

A földmivelő nép talán? a kisiparos, avagy a vidéki kereskedő, pap, tanító, hivatalnok? vagy talán a 200—300 holdas birtokos? a munkás? a kis vállalkozó? stb.

Nem! ezek ohajtják a *progresszív* adót. Kik nem akarják tehát? A kiknek hátrányára lenne!!! És kiknek lenne ez hátrányára?

Gondolkozzunk rajta!!!

Nemzet és nép.

A francia forradalom óta kisebb-nagyobb szünetekkel forradalmi láz nyugtalanítja Európa nemzeteit. E láz alap oka az, hogy nemzet és nép szembe kerülnek egymással. A »nemzet« kebelében is dülnek osztályharcok, párt villongások, melyek sikere érdekében mindenik párt a nép köréből toborozza segédcapatait; e harcok azonban nem rázzák meg a társadalom szervezetét; az intenzívebb lázak okozója az osztályérdekek védelmében a nép ellen egyesült, nemzet és a nemzet ellen lázadó, uralmát megtörni akaró nép tudatos, nagy ösztönszerű küzdelme.

A »nemzet« vezetni és rendelkezni akar. A népnek az a kötelessége, hogy munkájával eltartsa a nemzetet és hálás, engedelmes legyen iránta atyáskodó gyámkodásáért. Ám a nép megunta a sorsának ura lenni; nemzet akar ő is lenni. De a »nemzet« a betolakodás ellen tiltakozik; erősen védelmezi a pozícióját. Ha gyengül, magában a népben keres a nép ellen szövetségeseket. És hála a mindenható tudatlanságának, talál is. Csakhogy a mint a tudatlanságnak sötétsége oszladozik, a nép egyre jobban tömörül és diadalmasan ostromolja a nemzetet. Az orosz nép nagyszerű erőfeszítései, az osztrák nép diadalmas küzdelme szemünk előtt levő jelenségei a nép erejének.

A hasonló küzdelmek a mi nemzeti történelmünkben is gyakori jelenségek. Köztük a legnagyobb az 1848-iki, mely a népnek egy jelentékeny részét a nemzet kebelébe fogadta.

A 48-iki változások azonban nem voltak elég gyökeresek. A nemzet és a nép egyesítése csak kezdetét vette; a nagy szabadságjogi alkotások a közbejött események miatt befejezhetők nem voltak. A keret tágult egy kissé, de a nemzet és a nép két különböző dolog maradt továbbra is. A rendiség meg nem szűnt, csak a külső formája változott.

A 48-óta lefolyt nagy idő alatt a nemzet és a nép aránya rosszabbodott. A nemzet erkölcsileg és anyagilag gyöngült, a nép növekedett és részben osztálytudatra ébredt.

Az oly hosszan uralkodott szabadelvűpárt egész a szűkkeblűségig féltékenyen őrizte a nemzet kiváltságait. Élete elpusztíthatatlannak látszott. De az ellenzéki pártok szövetsége kijátszotta ellene a nép elégedetlenségét és a választási csatában döntő csapást mért rája. Az egyesült ellenzéki pártokat vállára vette a nép, mely a tett ígéreték után azt várta tőle, hogy győzelme esetén őt is a nemzet kebelébe fogadja. Nem a nemzet választott, hanem a nép, mely tetszése szerint való állásfoglalásra kényszerítette a nemzetet. A nép tulereje nemzet felett nyilvánvalóvá lett; a további fejlemények tehát attól függenek, hová pártol a népnek tulereje. A küzdő felek ezt igen jól tudják; tehát mind a ketten a nép megnyerését tartják főfeladatuknak. Ez idő szerint a tulerő a koalíció részén

van. A népnek nagyobb fele még ugyan indifferens, az érdeklődők többsége azonban még mindig bizik a koalícióban. Gyanut kelt ugyan, hogy a népnek tett ígéreték kezdenek a koalíciókebelében összebb zsugorodni; de a gyanu bizalmatlansággá nem fokozódik, a mig tények mutatják, hogy a koalíció az osztályállam további fenntartására, a népnek tett ígéreték megszegésére törekszik. Fokozza a gyanut, hogy a »történelmi« családok, az osztályállam legközvetlenebb érdekeltjei (mágnások, nemesek, papok, fiskálisok) nagy többségükben a koalícióban egyesülnek. A nép állásfoglalását azonban a tettek fogják végleg eldönteni.

Bármiként forduljon a koczka a koalíció és a király között folyó küzdelemben, a döntő szó a népé. A nép nemzet akar lenni. S ha a nemzet be nem fogadja a népet, a nép fogja magába olvasztani a nemzetet.

TOLLHEGYGYEL.

Zoltán, mint szónok.

Zoltán eddig nemzeti volt, most koalíciós független alkotmánypárti. Zoltán ezt fájdalommal teszi, de Zoltánnak mindig elvei voltak. Dicsőíti a fenséges népet, mikor szükség van rá, de megtagadja a választói jogot, mert az csizmadiának nem való.

Pontban éjfélkor felfedezi lelkében Zoltán a forradalom tüzeit s vezérszónoka lesz a közgyűlésnek, a karzat nagy multságára. De Zoltán szerény ember, átérzi, hogy nem ő hivatott szónoklatával meggyőzni az embereket s nem ő hivatott nagy eszűnek felvetésére. Szerénysége nem engedi, hogy szép formában, folyékonyan adja elő. De Zoltán bátor ember. Szembe mond és ir mindent a mit tud, ha nem is tudja s ha másként is van. Mert Zoltán szunyog, mely sohasem röptül az önállóság szárnyain, hanem viteti magát a népszerűsködés szelével. Ezzel szembe szállni ugyanis erő kellene. Ezért nevezik Zoltánt vezető intelligens elemnek.

Zoltán sohasem vet, de mindig arat. Zoltán nem igavonó, de mindig hajtsár. Zoltán nem bomlott meg, hogy szántson és arasson s küzdjön az elemekkel. De sohasincs kenyér nélkül s mindig felszinen lebeg. Zoltán magasrendű lény, ki lenézi a küzködőt s eltíporja a bogarat.

Zoltán nélkülözhetetlen a megyei háztartásnak. Bármilyen történet, ő mindenütt ott van és beszél. Vizözön boríthatja el a földet, Zoltán az Ararát hegyén szónokol. Földregés rázhatja meg a világot, Zoltán a léghajóban ül és szónokol. Zoltán nem fog ki a természet.

Zoltán bár szerény, de mindenütt az első, mindenhez ért mindent tud, és mindenről szónokol.

Honmentők.

Az új generáció gondolkodó tagjai előtt a mai mozgalom közönyös. Elmult generáció elavult idealizmusa, képviselői vén emberek, szívükben rég letűnt eszményekkel, érzéketlenek a *ma* követelménye iránt. Talán csak végvonaglása a mai mozgalom, — pár év múlva nyoma sem lehet. Már ma is, — az agitációra legalkalmasabb időben, — megcsorbult a tiszta 48-ban való hit s a hatvanhét »valódi végrehajtásának frázisává« zsurugott. A mozgalom ereje pedig nem csak éppen az idealizmus, hanem az a szokás is, hogy nálunk egy idő óta mindig a hatalomnak adnak igazat. A balpártiság ma hatalom, tehát meghajolnak előtte is. De ez nem idealizmus. Ily érzésű országgal lehet adminisztrálni, javíthatni, rendezgetni, de harcolni nem lehet.

Hiszen ha annyira korrump volt a harminczéves régime, valjon hogy lehet róla hinni, hogy forradalmárokat, római jellemű nemzetet nevelt. A koalíció pedig kiszerezné mondatni a mai nemzedék szeplőtelen fogatosítását, de minden szavával azt bizonyítja, hogy az 30 évig volt erkölcstelen. Nem korrump regimék nevelnek nagy jellemeket s ezek nélkül szabad-e harczba vinni a nemzetet?

Kik a honmentők és hány volna képes áldozatot hozni? Hány van, ki azt állítja, hogy mindig ellenzéki volt s ezzel beismeri, hogy nem volt bátorsága azt eddig bevalani? Ilyen mozgalommal nem lehet szimpatizálni s örömmel látjuk, hogy a parlamentben sincs egyetlen kiváló alak az új generációból köztük.

Hallatszik: »Legyen már megoldás«.

»Kerüljenek le azok a kérdések napirendről«.

Ki mellett bizonyít ez? Nem a koalíció mellett, az bizonyos.

Törvényes, alkotmányos, parlamentáris.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Igen tisztelt szerkesztő ur! A f. évi november hó 11-én tartott törvényhatósági közgyűlésen mondott rövid beszédemben azt igyekeztem kimutatni, hogy a *Fejérváry*-kormány törvényes, alkotmányos; az ellenjegyzésével kinevezett főispán akadálytalan beiktatása törvényes, tehát hazafias kötelessége a vármegye közönségének.

A közgyűlésen jelenvoltak emlékeznek rá, micsoda személyes hajszának voltam e felfogásnak kifejezésre juttatása miatt kitéve a koalíció helybeli ügynökei, a hazafiság nagy bérői részéről. A prókatori agyafurtság nem azt nézte, hogy *mit* mondok, hanem azt, hogy *ki* beszél; nem tudta megczáfolni azt a közjogi igazságot, amelynek kifejezést adtam, neki esett tehát az én tisztességes foglalkozásomnak, s nevetségessé akart tenni. *Tanító* nem érthet a törvényhez. Ezt ha jtogetták a helyett, hogy *kimutat-*

lak volna, hogy nem értek hozzá.

Én igazságom tudatában s a siker reményében mindent eltűrtem. A jajgatás joga a legyőzötté. Nem is hoznám tehát szóba a dolgot, ha a koalíciós urak egyik helyi lapja jónak nem látja vala amaz emlékezetes és dicsőséges gyűlésről hozott gyalázkodó tudósításában engemet, mint a közjogi tudatlanság prototípusát feltüntetni. Arra a csunya provokációra hivatkozva önmagam és az igaz ügy iránt való kötelességem visszamatatni az én felszólalásomra, hogy lássák tisztán azok is, kik azon a gyűlésen jelen nem voltak, vajjon én vagyok-e a tudatlan, vagy pedig a prókátorok csavarják ki az igazság nyakát?

Azt állítottam, hogy a magyar közjog szerint a királyt a felelős miniszterium kinevezésével a parlamenti pártviszonyok nem kötik, tehát a király nem köteles miniszteriumát a parlamenti pártok többségéből venni. Ezen állításom igazolása végett nem folyamodtam a törvényhez, mert hiszen a koalíció minden rendű és rangú prókátorának egyetlen hivatása azt magyarázni bele a törvénybe, a mi nincs benne és azt disputálni ki belőle, ami benne van, hanem a koalíció közjogását, *Kmety* Károlyt idéztem, abban a tudatban, hogy ha már a törvény semmi a prókátornak, *saját közjogi* tekintélye mégis csak számít előtte valamit. *Kmety* ugyanis 1900-ban »A magyar közjog kézikönyve« czim alatt megjelent művének 291-ik lapján így szól:

»A király miniszterei, illetőleg a bán kinevezésénél nincs kötve a magyar, illetőleg a horvát országgyűlésen uralkodó pártviszonyok által olykép, hogy a kinevezendőt a parlamenti többség kebeléből, illetőleg az uralkodó párthoz tartozókból volna köteles választani.«

Ebből az idézetből arra az egyedül helyes következtetésre jutottam, hogy a *Fejérváry*-kormány törvényes, tehát alkotmányos is, mert az alkotmány a törvénynyel ellentétben nem állhat és parlamentáris is, mert programot adott, melynek a jelen képviselőházból ha lehet, a nemzetre való hivatkozással, ha kell, többséget akar biztosítani. E törvényes, alkotmányos és parlamentáris kormánynak ellenjegyzése teljesen fedi a király kinevezési jogát, melyet a főispán kinevezésénél is *respektálni alkotmányos* kötelesség.

És mi volt erre a felelet a koalíciós urak részéről? Idétlen gunyolódás, gyerekes izetlenkedés és a törvények óre részéről egy rosszhiszemű csavarintás. Dr. *Válentsik* Ferencz tisztí főügyész ugyanis azzal vádolt meg, hogy én a tudatlan bizottsági tagok félrevezetésére kikapok egyrészt *Kmety* könyvéből, melyet az egész

könyv nem fed, sőt azzal ellentétben van. A mit én citáltam, az csak »jogi vélemény«, mondotta ő, melylyel most ellenkező nézetet vall *Kmety*.

Válentsik Ferenczet, a koalíció udvarhelyi kirendeltségének egyetlen irástudó tagját, a kinek, világos feje és tanultsága vármegyeszerte ismeretes, tudatlansággal vádolni részemről izetlenkedés, alap nélkül való durvaság (koalíciós vitéség) volna.

Válentsik Ferencz nagyon jól tudta, hogy a mit én *Kmety*-ből idéztem, az nem megtévesztésre szánt kiollózás, hanem maga az igazság, mely az 1848. évi III. t.-cz-en nyugszik; *Válentsik* Ferencz nagyon jól tudta, hogy a közjogi *kézikönyv* nem »jogi vélemények«, holmi jogász excursiók gyűjteménye, hanem az *élő törvények* (rendeletek, jogszokások) szerves foglalata; nagyon jól tudja, hogy a közjog keretében a törvények kirugása a láb alól, megtorlást követelő visszaélés volna a tanítás szabadságával; *Válentsik* Ferencz nagyon jól tudja, hogy nincs igaza, illetőleg csak annyiban van igaza, a mennyiben állítja, hogy *Kmety*nek *ma* más a véleménye, mint volt *kézikönyve* megírásánál, akkor *Kmety* az igazat volt kénytelen deákjainak megírni, *most* a koalíció kétes erkölcstana szerint az igazsággal ellenkező koalíciós — igazságot hirdet.

Miért hirdette hát *Válentsik* Ferencz világos tudása ellenére is az ellenkezőt? Azért, hogy rajtam könnyű diadalt vegyen; a »tudatlan« bizottsági tagokat megtévevessze; pártja győzelmét biztosítsa. A »cél szentesíti az eszközöket.«

Istennek hála, azok a »tudatlan« bizottsági tagok még sem annyira tudatlanok, hogy be ne látnának a koalíciós vesékbe. A nemes igyekezet kárba vészett. A bizottsági tagok nagy többségének törvénytiszteletén, hagyományos székely hűségén megtörött az ármány és a terror. Az igazság győzedelmeskedett. Büszke vagyok rá, hogy nekem is lehetett e győzelemben egy parányi részem.

Fogadja tisztelt szerkesztő ur kiváló tiszteletemet!

Alsó-Siménfalva, 1905. decz. 3.

Szász Ferencz.

VÁRMEGYE és VÁROS.

Rendes közgyűlés. Ez évi harmadik rendes törvényhatósági közgyűlés határ-idejét f. hó 18-ára állapították meg. E végből az állandó választmány f. hó 11-en ülészik s készíti elő javaslatait a közgyűlés elé való terjesztésre.

Számenkérőszéket a vármegye főispánja saját elnöklete alatt f. hó 12-ére hívja egybe.

Majthényi Miklós központi közigazgatási gyakornok utolsó jogtudományi szigorlatát a napokban fényes eredménnyel letette. Doktorrá avatása értekezésének elfogadása után, körülbelül januárban lesz meg. Sok szerencsét kívánunk közigazgatásunk e fiatal, derék tagjának.

Székelyudvarhely r. t. város rendkívüli közgyűlését pénteken, decz. 1-én tartotta meg. Tárgya volt az 1906. évi költségvetés, melyet a legutolsó közgyűlés napirendjéről levettek azért, hogy a múlt évi pénztárhány is felvétsék a költségvetés keretébe. Ezt azonban a pénztárvizsgálat befejezéséig megtenni nem lehetett s a közgyűlés ennél fogva újra tárgyalta a költségvetést s a tanács javaslatára eredeti tartalma szerint elfogadta. A *vágóhid* átvételére *Gottárd* János polgármester elnöklete alatt *Gálffy* Endre főjegyző, dr. *Kassay* Albert orvos, *László* Albert, *Szabó* Dénes városgazda, *Haberstumpf* Károly, *Vánky* Kálmán mérnökök, *Kovács* Dénes. *Tassaly* Lajos képviselőtestületi tagokból kiküldött bizottság f. hó 4-én megkezdte működését. S a mennyiben teljesen megfelel a követeléseknek és kívánalmaknak, az átvételt eszközli s jelentést tesz a képviselőtestületnek.

KÖZSÉGI ÉLET.

Abszolutizmus-e a bíróságnál az, a mi a közigazgatásnál abszolutizmus?

Egy előjáró a vármegye alispánjától arra kért utbaigazítást, hogy lehet-e a kir. pénzügyigazgatóság rendeletére értékbizonyítványt betérjeszteni a nemzeti ellenállás tárgyában hozott törvényhatósági bizottsági határozat megsértése nélkül — s erre a vármegye alispánja a kir. pénzügyigazgató által közigazgatási bizottságban tett azon kijelentését közölte, hogy az értékbizonyítványok csak előkészületre szedettek be, de exlex végéig dologi végrehajtás nem fog megindítani.

A Székelyudvarhely egyik számában a vármegye egyik főszolgabíráját azon okon vádolja abszolutizmussal, mert az előjárókat adóelfogadásra utasította.

Nem akarok bírálatot mondani ezen két tényről, mert az előbbi, hogy nem tartott be, igazolja egy alábbi eset, az utóbbi, hogy nem telet meg a valóságnak, igazolja az a körülmény, hogy csak pusztá állítás és nem bizonyítható be. De mégis, ha már az önkéntes adók közigazgatási uton való elfogadására való utasítás abszolutizmust jelent a Székelyudvarhelynek — valjon a következő eset nem-e erősebb kifejezése az abszolutizmusnak?

Ugyanis Boldizsár György és András birtokvételei eltitkolás miatt a kolozsvári kir. törvényszék által 1904. év elején valószínű exlex alatt 51 kor. 60 fill.—51 kor. 60 fill. bírság és 34 kor. 40 fill. illeték megfizetésén marasztaltatott el. A kolozsvári kir. törvényszéktől kapott 1905. V. 1623/1. számú megkeresésre exlexben a székelyudvarhelyi kir. járásbíró a végrehajtást el is rendelte, s a nemzeti ellenállás nagy küzdelmében oly hősiiesen tomboló bírósági végrehajtó Bíró

Sándor úr folyó hó 25-én a végrehajtást el is végezte derekasan, végrehajtási költségben közel 34 koronát megállapítva.

Ez tény és való; igazolják az akták és azon szegény emberek, kiknek az utolsó vagyonkájuk is le van foglalva. Quod licet Jovi non licet bovi — azt mondja a közmondás ugyan, de ezzel nem lehet eldönteni az igenis nagyfontosságú kérdést, mert ha az augusztus 17-iki közgyűlési határozatban Bíró végrehajtó úr, a törvényhatóság független virilis nagy hazafi tagja, megmerészelte tiltani a szegény s már előre hazaárulónak gondolt községi előjárónak az önkéntes adók elfogadását is, miért nincs bátorsága az exlex időben kirótt illetékbehajtását megtagadni? Hiszen felettes hatósága is a passiv rezisztenciát vallja? Nem akarom a pénzügyat vagy tudatlanságot gondolni mentésnek, hisz amabból van elég a jó öreg bácsinak, emez pedig oly nagy hazafiúnál kizártnak tekintendő — hanem inkább azt látom az egész ügy lefolyásában, hogy más szemében a szálkát is megkapjuk, s magunkéban a gerendát sem látjuk.

A bírósági végrehajtások, a sorrendi tárgyalások napirenden vannak, a bíróságok hiven sorolják be a kincstári követeléseket az állampénztárba — ez szabad — de a községi előjáró ha véletlenül az önkéntes adót elfogadja, akkor jaj neki — ő bárczás, ő hazaáruló. Jaj neked magyar alkotmány, ha ilyen védőid vannak, kik csak azt látják meg, mit akarnak s nem mindent, mi szükség. Mit mond hozzá édes kedves Székelyudvarhely, hol itt az igazság, mert maga nagy profétákat foglal magában, maholnap Columbus tojása is szemlélhető lesz rak-tárában!?

Egy előjáró.

HIREK.

A főispán látogatásai. Ugron János főispán, amint értesülünk, e napokban végezte új állásával járó látogatásait. Egyenként felkereste hivatalukban a hivatal főnököket, ezenkívül sorra meglátogatta a helybeli kereskedői és ipari társulatok és egyéb egyesületek elnökeit. Ez utóbbi látogatásaival jelét kívánta adni azon szándékának, hogy ő főispáni állásában elsősorban *dolgozni* akar s a vármegyének első munkás polgára kíván lenni. Ebben a minőségben pedig a szorgalomnak s annak a munkának akart tiszteletével adózni, amely a nemzeti vagyonosodás és anyagi előrehaladás alapját képezi. A polgári munka végzőinek megbecsülésével demokratikus programját is követi, amely program a polgári társadalom egyes szerveinek a nemzeti társadalom egységes munkájában való részvételi jogosultságát hirdeti.

Angol vélemény a válságról. John Westlake, a cambridgei Trinity College nemzetközi jogi tanára, a P. L. londoni tudósítójához intézett levelében érdekes nyilatkozatot tett a válságról. Mindent elolvasott, a mit Apponyi gróf és Kossuth Ferencz Angliában erre vonatkozólag közzétett, de nem talált bennük elégséges bizonyítékot arra, hogy a magyar király alkotmányellenesen cselekedett, a mikor megtagadta a

magyar katonai vezényletre vonatkozó kívánság teljesítését. Sajnálatos tehát, hogy a koalíció nem akarja elvállalni a kormányt, tekintettel arra a sok és fontos kérdésre, melyre vonatkozólag közte és a király közt nincs semmi differenzia. Westlake úgy vélekedik, hogy semmiféle igazi alkotmány meg nem türi, hogy egy parlamenti kisebbség erőszakoskodása megakadályozza egy határozat meghozatalát. Valamint Lengyelországot megrontotta a liberum veto, úgy Magyarországot is tönkretenné egy kisebbség liberum veto-ja. A tudós tanár helyesli a magyar képviselőházi elnök eljárását, a ki az utolsó felosztás előtt az éles obstrukció ellenére is keresztül vitt egy szavazást, a minthogy helyesli az angol alsóház speaker-jének egy hasonló, ismert akcióját.

A gyergyó-szászrégeni vasut építését, a mint nekünk írják, megkezdették. A vonal kiépítését Gy.-szentmiklósnál kezdték s első sorban Mádéfalváig építik ki. Több mint kétszáz munkást foglalkoztatnak s remélhetjük, hogy a közforgalomnak nemsokára táadhatják az új vonalat.

Mükedvelői előadás. A helybeli állami főreáliskola mükedvelői előadása 9-én lesz a Budapest szálló nagytermében. Jegyek előre válthatók Székely Dénes könyvkereskedésében.

Az udvarhelymegyei ev. ref. egyházi értekezlet igazgató választmánya Székelyudvarhelyen a ref. kollegium olvasótermében decz. 5-én d. e. 8 órakor gyűlést tart. Tárgysorozat: 1. Foilyó ügyek. 2. Bizottságok főladata. 3. A sófalvi estély számadása. 4. Indítványok.

Köztisztaság városunkban. A téli idők beállival naponként tapasztaljuk ama botrányos állapotot, hogy aszfaltunk megkezdve a közkórháztól, le a kaszányáig annyira piszkos és sáros, hogy az ember nem csak tisztán nem, de járni sem tud rajta, mert a rátapadt sáron többet csuszik vissza, mint halad előre. E tarthatatlan állapotot melegen ajánljuk az illetékes hatóság figyelmébe.

A Nőegylet theaestélye minden várakozáson felül fényesen sikerült. Ott volt a város színe, java s a virágokkal, fenyőgalyakkal s drapériákkal feldiszitett teremben késő órákig elbeszélgetett s társalgott a közönség. Tíz óra után táncz következett kiváló virradtig. Az erkölcsi győzelmet anyagi siker is koronázta. Bevétel 2000 korona körül volt. Az estély sikere elsősorban a kiváló rendezést dicsőíti, de nem kevesebb érdeme van a nagy közönségnek, mely teljes erejéhez hozzájárult a fényes eredményhez.

Fillérestély legközelebb szerdán f. hó 6-án lesz. *Demény* Ferenczné rendez minden program nélkül.

Szabad liceum. A polgári olvasókör vezetősége, *Solymossy* Endre tanár elnöklete mellett, a téli időszakban ingyenes felolvasásokról kívánt gondoskodni az iparosok részére. A felolvasások tárgyai a tudományok különböző köréből lesznek véve, így a magyar irodalom és történelem, a természettudományok s a gyakorlati ismeretek köréből. A felolvasásokat, melyeket ének és szavalatokkal szoktak kiegészíteni, az Iparos Önképzőkör helyiségeiben, vasárnap délután 2 órakor tartják. Összesen 12 előadás lesz. Az első felolvasást vasárnap *Burger* Arthur, tanár tartotta, aki a magyar dráma történelmi fejlődését ismertette.

Kossuth Ferencz a Budapest című politikai napi lapban megjelent cikkével az általános titkos választójog mellett foglalt állást. Nagy feltűnést keltett s különböző magyarzatokra alkalmat adó nyilatkozatának lényege az, hogy *a koalíció a népjogokból kevesebbet, mint amennyit a király megadni hajlandó nem követelhet.* E nyilatkozat alapján méltán várhatjuk azt, hogy Kossuth maga politikai nézetének nemcsak a koalícióban, hanem a parlamentben is érvényt szerez s támogatni fogja a kormánynak ama törekvését, hogy az uralkodó által felajánlott általános választójogot a nép törvényes formáiban mielőbb megnyerhesse.

A korcsolya-egylet közgyűlése.

A korcsolya-egylet a f. hó 3-ik napjára kitűzött közgyűlést nem tarthatta meg, mert a tagok kellő számmal nem jelentek meg. Az új közgyűlési határnapot f. hó 10. napjára tűzték újlag ki.

Az „Udvarhelymegyei tanító-egylet” központi választmánya folyó év december hó 14-én d. e. 9 órakor kezdődőleg Székelyudvarhelyen, a községi iskola tanácskozó termében gyűlést tart, melyre a választmány tagjait tisztelettel meghívom. Tárgyai lesznek: 1. Az »Eötvös-alap« bizottság működése feletti tanácskozás. 2. Az »Udvarhelymegyei tanítók Otthona« kérdésének folytatólagos tárgyalása. 3. Ezzel kapcsolatosan a Tananyag beosztási ürlapok jövedelmének 10% ajánlatának tárgyalása. 4. Módszeres szépírási írkák bemutatása és átvizsgálása. 5. Jelentés a fiókkörök őszi gyűléséről és azok jövő évi költségvetésének felülvizsgálása. 6. Indítványok. A tárgyak fontosságára való tekintettel, a választmányi tagok okvetlen megjelenését kérjük. Siménfalván, 1905 év decz. 2-án, Szász Ferencz egyl. elnök.

Iparosok fillérestélye. A Polgári önképző- és segélyző-egylet tegnapi fillérestélyét ifj. *Szemerjai Károly* és *Bartók Anna* rendezték a következő műsorral: *Kovács Dániel* ev. ref. koll. tanár tartott felolvasást, *Pap Irmuska* énekelt, *Nagy Róza* és *Kiss Károly* czimbalom-duettet játszottak, *Losdorfer Aladár* szavalt. A fillérestély nagyon kedélyesen folyt le.

Szinészet városunkban. *Heves Béla* szinigazgató nyáron tett ígértét nem válthatta be akarátán kívül eső okból. Most *Miklóssy Gábor* szinigazgató adott be kérést, hogy engedjék meg neki a bejövétel. A szinügyi bizottság az engedélyt megadta. Remélhetjük tehát, hogy néhány kellemes estélyt szerez nekünk a szintársulat.

Új egyesület. *Dobó Zoltán* helybeli főreáliskolai tornatanár, egy vivő- s torna-egyesület létesítésén fáradozik. Az eszme megvalósulását nemcsak a sport, de társas életünk szempontjából is üdvösnek tartjuk.

Egyházi estély. A helybeli ref. egyházi értekezlet első egyházi estélyét f. hó 3-án tartotta meg a ref. kollegium tornacsarnokában. Diszes és nagyszámú közönség jelenlétében folyt le a változatos műsor. Az estély programjának tetőpontját *Vajda Ferencz* lelkész felolvasása képezte, ki az egyház vallás-erkölcsi, hiterősítő munkásságának hangsúlyozása mellett érdekesen mutatott rá ama szociális irányú feladatokra, melyek az egyházi értekezletekre háramlanak. Az egyház építés nagymunkáját a templomon kívül is végezni kell, ifjusági egyesületek, jótékony nőegyesületek szervezésével, vallásos iratok terjesztésével, s a szegények és árvák ügyének a felkarolásával. Hogy e téren mily sok a teendő, azt a külföldi példákra való hivatkozással s ezeknek a hazai viszonyokkal való egybevetésével

mutatta ki. A felolvasáson kívül volt két szavalt: *Lányi Rózsikáé*, ki *Fazakas Imrénének* Egy öreg honvéd című költeményét szavaltta s a *Hegyi Sátor VIII. g. o. tanulóé*, ki *Jókainak* A munkácsi rab cz. művét adta elő. Mindkettő sikerült szavalatával méltán nyerte a közönség tetszését. Szép volt az a zenekíséretes imadal is, mit *Losdorfer Emilia* adott elő kellő érzéssel és hatással. Az estély a gyülekezet egyházi énekével kezdődött és fejeződött be.

Vívó tanfolyam. A helybeli középiskolák felsőbb osztályainak növendékei közül mintegy negyvenen heti 2 órán vivásban gyakorolják magukat *Dobó Zoltán*, főreáliskola torna-tanár vezetése mellett. A tanfolyam ideje 5 hónapra terjed. Az ifjuság egy részének e vállalkozása csak dicséretet érdemel, mert ezzel is testüket fejlesztik, ügyességet szereznek s a jól végzett szellemi munka után nemes szórakozásban részesülnek.

SZOCIÁLIS ÜGYEK.

Kivándorlás.

A pesti lapoknak egy száraz hiradása ragadja meg figyelmünket:

A Cunard Line hajózási vállalatnak »Panonia« nevű gőzöse szombaton indult el Fiuméből kétezerhuszonnyolc utassal. A tulsufolt hajó a jelentkezett utasok közül kétszázötvenet kénytelen volt már földézetére vinni. Ezek nagy sirás, panasz és jajgatás közben vissza maradtak, de csak azért, hogy minél előbb más irányban hagyják el hazájukat: a nyomor és koplalás hazáját! . . .

A Cunard Line minden héten indít egy óriási hajót, mely kétezer-kétezeröttszáz embert képes fölvenni. Es ám tessék, most már ez is kevésnek bizonyul. A kivándorlók száma egyre gyarapszik. Évről-évre, hónapról-hónapra többen hagyják el a hazát, mely nyomorban tengődő flainak nem ad semmi jogot, sem munkát, sem kenyeret.

Azalatt pedig az ugynevezett forradalmárok záptojás-csatákat rendeznek, székbarrikádokat raknak a megye termében, főispánokat bojkottálnak, síhedereket ködobásra izgatnak, diákokat kergetnek a rendőrkard és a rendőri revolver elé: mindezt állítólag azért, hogy nyolcvan németnek nevezett, de tényleg francia vezényszó magyarrá legyen, — igazán pedig azért, hogy ne Fejérváry, Kristóffy, Lányi, hanem Andrásy, Apponyi, Zichy legyenek a miniszterek!

Kétségbeejtő helyzet!

A nemzet fölvergott ereiből foly a vér az Oczeánba. Az orvosok pedig, ahelyett, hogy sürgősen bekötnék a vérző ereket, azon vesznek össze, hogy melyikük hivatott a gyógyításra és hogy melyiküké legyen a gyógyításért járó tiszteletdíj. És a beteg az alatt elvérzik. Az Oczeán világgá hordja véré, a vért, mely erőt és életet ad! . . .

Rettenetes sorsa ez a magyarnak. Egymást irtják. Egymást tapossák. A nép bőrén megy végbe a háboruszkodás. Ő érez minden ütést, melyet az urak cserélnek. Minden rugás az ő szerveit sérti.

Ha élni, mint nemzet, mint magyar nemzet élni és fönmaradni akarunk: akkor teenni kell! Le kell mondani arról a vezényszó-követelésről, mely később is aktuálissá lehet. Nem szabad folytatni egy olyan küzdelmet, mely a nemzeti életerőben pótolhatatlan veszteségeket okoz.

Ha gyógyulást kívánunk a nemzet beteg testének, ha azt akarjuk, hogy vérkeringésünk, melyet annyi ütött seb megakaszt, ismét helyreálljon: akkor nincsenek elvesztegetni való pillanataink sem! Akkor munkához kell látnunk!

TÖRVÉNYKEZÉS.

Esküdtbirósági elnöki kijelölés.

A marosvásárhelyi kir. ítélőtábla elnöke 1906. évre a székelyudvarhelyi kir. törvényszékhez esküdtbirósági elnökül dr. *Bodolla Gábor* kir. törvényszéki elnököt, helyettesül *László Domokos* kir. törvényszéki bírót jelölte ki.

KÖZGAZDASÁG.

A vármegyei kötelező tüzkár-biztosításról.

Százezrek áldják a tüzkárbiztosítás intézményét, s nem ok nélkül, mert valóban áldásos az. Csekély évi befizetésért a tűzveszélytől való állandó rettegéstől mentve lenni nagy megnyugvás, s ha nem is fizeti meg a biztosító intézet az egész kárösszeget, mégis a teljes anyagi romlástól a biztosító gazda megmenekül. Mégis vármegyénkben utóbbi évtizedekben előfordult nagyobb tüzesetek alkalmával kitűnt, hogy a tüzkárbiztosítás a kiscgazdák körében nincsen annyira elterjedve, mint az kívánatos, s nem is remélhető elterjedése a kötelező tüzkárbiztosítás intézményének életbe léptetése nélkül, mert népünk konzervatív természetű. Összeszűfolva és rendszertelenül épített falvainkban, melyekben a tűzoltási szereknek a szükséges mérvbeni beszerzése és állandóan jókarban való tartása az anyagi erő hiánya miatt nem várható el, a tűzveszély állandóan fenyeget, s az építkezésre többnyire felhasznált faanyag gyuladékonysága a veszélyt fokozza, s ha tűz üt ki, rendszeren nagyobb terjedelmű s sok kiscgazda egész existenciája is megsemmisülhet. Ezért vetem fel a kötelező tüzkárbiztosításnak eszméjét, mely a vármegye területén az önbiztosítás és kölcsönösség elvei mellett életbe léptetendőnek tartok. Természetesen ezen eszmének állandó ellenségei azon idegen tüzkárbiztosító társaságok, melyek hazánkból milliókat visznek évenként ki, de mindent el kell követnünk, hogy az eszme megyénkben propagálva és az életbe léptetésben minél közelebb vive legyen. A közérdeknek is haszna lesz, ha a tüzkárok senkit tönkre nem tesznek, s minden egyes gazdának is óriási előnye lesz, ha nyugodtan hajthatja le felét nyugóra, vagy a tüztől való rettegés nélkül végezheti mezei munkáját; más részről a kölcsönösség folytán sokkal kevesebb biztosítási díjat kell fizetnie, mintha most társaságnál biztosít.

Reméljük, hogy a vármegye törvényhatósági közgyűlése a kérdés tanulmányozására bizottságot fog kiküldeni.

Szerkesztői üzenetek.

— Kéziratok nem adatnak vissza. —

Sz. Gy. urnak Dicsőszentmárton. Csakugyan eltalálta. »Beteg« az illető urnak családneve és nem lelkiállapotára vonatkozó jelző. Ha az utóbbi értelemben használnánk, úgy nem ő volna az egyedüli, kire ráillenek.

Csizmadia. Székelykeresztur. Mult számunkban már üzentük, hogy a nov. 11-iki közgyűlésen tette U. Z. bölcs hazafi azt a nyilatkozatot, hogy csizmadiának nem való szavazati jog. Az kérem csak olyan okos embernek való, mint ő.

Új aspiráns R. November 3-án történt a vármegye felosztása. Sándor István éterme volt a »rüttli hegy«. Nagyküüllőt is okkapták. Miért ne? A szokos nem értenek magyarul s bármi bolondot beszél is az illető. okosnak képzelik.

K. Budapest. »Székely támad« és »Székely bánja« a neve a két várnak. Most a neve »Ur — támad«, »Ur — bánja«. Hacsak nem lesz abszolutizmus esetén »Urbánja«. Ez feltehető róla, bár most nagy hazafi.

8555—1905. szám.

Udvarhelyvármegye alispánjától.

Hirdetmény.

A brassói »Székely-Társaság« arról értesít, hogy Brassóba jó mesterekhez székely fiukat helyez el tanonczokul díjtalanul s azokat esetleg anyagi támogatásban is részesíti.

A felvételhez szükséges: keresztlevél, iskolai bizonyítvány és szegénységi bizonyítvány.

Ez időszert szücs mesterségre 3, pékmesterségre 3, cipésmesterségre 6, asztalosmesterségre 3, kovácsmesterségre 3 és kereksmesterségre 4 fiut tud elhelyezni.

Felhivom mindazon székely szülőket, kik fiaikat iparos mesterségre adni hajlandók, hogy ez iránti folyamodványukat a jelzett okmányokkal felszerelve, közvetlen a brassói Székely-Társasághoz czimezve adják be.

Székelyudvarhely, 1905. november 30-án.

Dr. Damokos, alispán.

EGY amerikai gyorsfőző vagy háztartási mérleg **ingyen!**

Mesésen olcsó árak mellett küldöm szét tuhalmozott raktáramból világhírűs kiválóságukért általánosan kedvelt

mexikói ezüstáruimat

és pedig:

6 drb mexikói ezüst asztali kést,	46 drb
6 " " " evővillát,	
6 " " " evőkanalat.	
12 " " " kavéskanalat,	öszesen csak
6 " kiváló desszertkést,	
6 " kiváló desszertvillát,	
1 " mexikói-ezüst levesmerítő kanál,	6 frt 50
1 " mexikói-ezüst tejmerítő,	
2 " eleg. szalon asztali gyertyatartót	

Minden megrendelő ezenkívül jutalomképen egy amerikai gyorsfőző vagy szavatosság mellett gyorsan működő 12 $\frac{1}{2}$ horáképességű háztartási mérleget kap teljesen díjtalanul. A mexikói ezüst egy teljesen ehér fém (belül is), melynek tartósságért 25 évi jótállást vállalok. Szétküldés a pénz előleges beküldése esetén vagy utánvétellel történik az európai raktárból

SCHEFFER D. SÁNDOR
Budapest,
VIII., Bezerédy-utca 3. sz.

Mühle-magvak a legjobbak

Mühle Árpád
Temesvár

FRANKLIN-TÁRSULAT
KIADÁSA

MAGYAR REMEKIROK

55 KÖTET

SHAKSPERE

ÖSSZES SZINMŰVEI

6 KÖTET

ÁRUK EGYÜTT

240 KORONA

KÜLÖN:

Magyar Remekírók 220 kor.

Shakspere 30 kor.

Most jelent meg a II. sorozat!

TARTALMA:

Arany János munkái II. kötet.

Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Riedl Frigyes.

Kossuth Lajos munkáiból.

Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Kossuth Ferencz.

Reviczky Gyula összes költeményei.

Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Koroda Pál.

Szigligeti Ede szinművei I. köt.

Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Bayer József.

Vörösmarty Mihály munkái II.

Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Gyulai Pál.

Az öt kötetből álló első sorozat tartalma:

Arany János munkái I.

Sajtó alá rendezte Riedl Frigyes.

Vörösmarty munkái I.

Sajtó alá rendezte Gyulai Pál.

Tompa Mihály munkái I.

Sajtó alá rendezte Lévay József.

Garay János munkái.

Sajtó alá rendezte Ferenczi Zoltán.

Csiky Gergely szinművei.

Sajtó alá rendezte Vadnai Károly

Minden könyvkereskedésben kapható.

Liniment. Capsici comp.,
Richter-féle Horgony-Pain-Expeller.

Ezen elismert kitűnő és fájdalomcsillapító bedörzsölésül használt háziszser bevasárlásánál, — a mely minden gyógyszerárban kapható, — mindig figyelemmel legyünk a „Horgony“ védjegyre.

Hirdetések

olcsó árban

felvételnek

a kiadóhivatalban

! Izzákosság! nincs többé!

Kívánatra bárkinek bérmentesen küldünk egy próbát a Cozaporból. Kávé, tea, étel vagy szeszes italban egyformán adható az ivó tudta nélkül.

A COZAPOR többet ér, mint a világ minden szóróeszeje a tartózkodásról, mert csodahatású ellenszennévessé teszi az iszákosnak a szeszesitalt.

A COZA oly csendesen és biztosan hat, hogy azt feleség, testvér avagy gyermek egyaránt az ivónak tudta nélkül adhatja és az illető még csak nem is sejtí mi okozta javulását

A COZA családok ezreit bekötötte ki ismét, sok sok ezer férfit a szegény és becstelenségtől megmentett, kik később józan polgárok és ügyes üzletemberek lettek. Termédek fiatal embert a jó utra, és szerencséjéhez segített és sok embernek életét számos évvel meghosszabbította.

Az intézet, mely a Cozapor tulajdonosa, mindazoknak, kik kívánják, egy próbadagot és egy köszönő irásokkal telt könyvet díj és költségmentesen küld, hogy így bárki ki is meggyőződhessen biztos hatásáról. Kezességünk, hogy az egészségre teljesen ártalmatlan

INGYEN PROBA 571 szám
Végig ki ezen szelvényt és küldje be az intézetnek
Levelek 25, lev.-lapok 10 fillérrel bérmentesítendők

GOZAINSTITUTE

(Dept 571)

62, Chel cerv Lane, London
Anglia